

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ МЕДІАОСВІТНІХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Гудима Наталія

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
hudyma.nataliia@kpnu.edu.ua

Відповідно до Концепції Нової української школи однією із 10 компетентностей є інформаційно-цифрова, що передбачає впевнене і в той же час критичне використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку, критичного аналізу, створення власної інформації та обміну здобутою інформацією. Інформаційна та медіаграмотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, використання баз даних, навички безпечного поведіння в Інтернеті та кібербезпеки. Ознайомлення з інформацією про етику використання інформації – авторське право, інтелектуальна власність [1].

Проблема медіаграмотності в сучасному освітньому середовищі привертає увагу низки науковців. Питанням медіаосвіти зацікавлювались іноземні науковці, які досліджують засоби формування медіаграмотності – К. Леан, Е. Альберта, Т. Кларк, Ю. Кардоза, Д. Джонсон, Г.Феллон. Теоретико-методологічні засади медіаосвіти вивчали такі педагоги, як К. Безелгет, Д. Букінгем, Л. Мастерман, К. Тайнер, Д. Келнер, Е. Катц, Б. Дункан, Е. Харт, Дж. Поттер, Г. Онкович, Л. Зазнобіна, О. Мурюкіна, І. Челишева. Питання визначення мети, завдань і принципів медіаосвіти висвітлено у працях П. Грінвея, М. Джуанні, Л. Мастермана, Б. Дункана, Д. Пандженте, М. Кортіної, Р. Уолліса, М. Мелтона, К. Безелгета, Е. Уард-Барнеса.

Нова українська школа спрямована на активну підготовку школярів до подальшого комфортного життя у соціумі. Саме у період молодшого шкільного віку у дітей формують головні та надважливі людські якості, життєві навички та вміння, розвивають життєві здібності, зокрема навички користування медіапродуктами.

Формування медіаграмотності молодших школярів, перш за все, має на меті підготувати школярів до їхнього майбутнього життя в інформатизованому суспільстві. В цей час предмети початкової школи відіграють особливу роль, адже процес їх вивчення – це формування

основи світогляду, формування особистості учнів, формування моральної, соціальної та політичної культури, формування світогляду учня, його підготовка до умов життя у суспільстві, яке не завжди є стабільним, вивчення сучасних форм спілкування, розвиток здібностей адекватного сприймання різних видів інформації та здатності до прийняття зважених і обдуманих життєво-важливих рішень [2].

Діти нового покоління проводять багато часу за комп'ютерами, гаджетами чи іншими інформаційно-комунікаційними технологіями. Інформація, яку діти отримують із цих джерел, не завжди правдива та підходить для дітей молодшого шкільного віку. Першочергове завдання вчителя – перетворити всі недоліки впливу ЗМІ в сильні сторони учнів. Тобто, вчитель може використовувати хобі дитини у сфері інформаційних технологій, щоб спрямувати це захоплення в потрібне русло і використовувати гаджет помічником в освітньому процесі. Педагоги мають презентувати багатогранність медіа (не тільки його розважальні можливості, але й освітні).

У порівнянні з навчанням навичок читання або письма діти набагато швидше освоюють орієнтовні навички роботи з гаджетами. Використання сучасних гаджетів та інформаційних технологій підвищує мотивацію учнів до навчання, оскільки здатні привертати увагу учнів. У теперішніх умовах у дітей втрачається інтерес до звичайного традиційного читання, саме через це вчителю потрібно використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для виховання інтересу до процесу читання.

Відображення інформації про навколишній світ і подання її у формі, зручній для учнів початкових класів – це одна з особливостей впливу ЗМІ на учнів початкових класів. Особливістю формування медіаграмотності молодших школярів згідно з педагогікою є рівноправність учасників освітнього процесу та інформації, яку вони отримують. Стверджуємо, що вчителі не навчають дітей медіаграмотності, а роблять усе можливе для того, щоб правильно допомогти учням зрозуміти цей світ, пропонують їм самостійно осмислити й критично проаналізувати інформацію, яку вони отримують.

Проаналізувавши проблеми, які присвячені процесу формування медіаграмотності учнів молодшого шкільного віку, стверджуємо, що медіаосвіта спрямована на те, щоб підготувати молодших школярів до життя в сучасних інформаційних умовах: навчити школярів сприймати й аналізувати медіаінформацію, формувати й виховувати медіакультуру розуміння медіа, сформувати навички розбиратися в

правдивості інформації, яку вони сприймають із медіаджерел, усвідомлювати результати їх впливу на психічне та психологічне здоров'я особистості. Для реалізації цих завдань важливо застосовувати інформаційно-комунікаційні технології під час освітнього процесу, сприяючи всебічному розвитку учнів молодшого шкільного віку і формуванню їх медіаграмотності.

Для ефективного процесу формування медіаграмотності здобувачів початкової освіти необхідно визначити та сформувати педагогічні умови цього процесу. На нашу думку, такими умовами є: формування компонентів медіаграмотності поступово; упровадження у зміст уроків спеціальних вправ і завдань із застосовуванням медіатекстів; використання технологій BYOD; формування медіаграмотності педагогів.

Якщо учень хоче реалізувати себе через Інтернет, то вчителю потрібно спрямувати його бажання в потрібний бік. Отримавши корисний і пізнавальний самостійний вибір, дитина має змогу почуватися самодостатньою. Дати дитині змогу вибирати між паперовими чи електронними книгами – це один із кроків, який педагог може зробити, щоб прищепити учням любов до читання. Адже у дитини вже на підсвідомому рівні є вибір і в цій ситуації вона почувалася незалежною.

Отже, щоб зробити уроки в початкових класів більш цікавим, достатньо дотримуватись, на нашу думку, таких умов, які здатні принести дитині задоволення від процесу читання: читати книги, які відповідають віку дитини; дати дітям право вибрати книгу; створити вдома казковий простір для читання; дозволити дитині трохи побешкетувати; не ігнорувати труднощі, що виникають у дитини; виходити за межі звичайних книг (використовувати аудіокниги та електронні книги).

Для того, щоб забезпечити професійну підготовку майбутніх педагогів початкової школи до процесу формування медіаграмотності школярів, необхідно визначити основні показники медіаграмотності. Виокремимо такі складові, які визначають медіаграмотність сучасного вчителя: розуміння основних термінів («Агентство», «Категорія», «Мова ЗМІ», «Технологія», «Аудиторія», «Репрезентація»); розуміння педагогічних можливостей та сьгоднішніх напрямів розвитку різноманітних медіатехнологій та їх ролі в освітньому процесі учнів; опанування найефективнішими стилями використання медіатехнологій і медіаінструментів для вирішення різноманітних завдань медіаосвіти учнів початкової школи; спрямування

інформаційного потоку та вміння аналізувати цей інформаційний потік у зміст освіти; уміння використовувати різні інструментальні засоби створення мультимедіа в освітньому процесі; здатність розрізняти методи розробки засобів електронного навчання та вміння використовувати їх під час освітнього процесу; розуміння педагогічних властивостей різних засобів масової інформації та їх можливостей для розвитку особистості молодшого школяра; здатність до раціонального підбору мультимедійних засобів для виконання навчальних завдань; уміння планувати навчальні цілі та завдання, беручи до уваги освітні ресурси засобів, які забезпечують електронне навчання; усвідомлення особливостей процесу сприймання медіапродуктів; володіння уміннями аналізу текстового контенту ЗМІ; уміння самостійно продукувати різні види медіатекстів; здатність розробляти методiku проведення практичних занять із використанням технічних засобів навчання; уміння готувати конспекти доповідей, ролики для відеосупроводу уроку в аналоговому та цифровому форматах, використовувати навчально-методичні супроводи, представлені в електронному форматі; уміння користуватись електронною поштою (e-mail); можливість грамотного ведення сайту (вебсторінок), віртуальних консультацій, відеоконференцій тощо.

Концептуальний метод виховання медіаграмотності учнів через шкільну освіту пов'язаний із використанням інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та потребує від педагога певних знань, умінь і навичок у цій сфері: розуміти психологію та педагогічні засади інформатизації освіти; розширити можливості використання ІКТ для надання освітньої інформації та управління роботою учнів у пошуковій мережі; зміни способів інформаційної співпраці учасників освітнього процесу; забезпечити умови для впровадження діяльнісного підходу в освітньому процесі; використання різноманітних моделей застосування засобів ІКТ під час освітнього процесу, що втілюють найбільш перспективні їхні можливості [3].

Отже, медіаосвіту вчителів початкової школи розглядаємо як ресурс підвищення ефективності початкової, а згодом і загальної середньої освіти учнів. Адже компетентність у сфері медіа є однією із ключових компетентностей учителів, яка є необхідною для життя у сучасному інформатизованому світі, а також головною умовою для його професійного зростання. Саме тому, на нашу думку, медіаграмотність визначаємо як особистісне утворення, яке характеризується наявністю знань, умінь, навичок, мотивів і

цінностей, для ефективного провадження педагогічної діяльності із використанням медіатехнологій. Перспективою вважаємо схарактеризувати й описати освітні технології, що дозволять сформувати медіаграмотність учнів початкових класів на уроках мовно-літературної освітньої галузі

Список джерел

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція).

URL :https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya

2. Черешнюк І. О. Методичні рекомендації використання медіатехнологій в початковій школі.

URL : <http://www.osvita-verh.dp.ua/files/2016/Media.pdf>

3. Шарко В. Медіакомпетентність як складова методичної підготовки вчителя та її діагностування. *Інформаційні технології в освіті*.

URL : http://ite.kspu.edu/webfm_send/349